

ABONAMENTUL.

Pentru monarhie:

Pe an 18 cor. $\frac{1}{2}$ an
9 cor. $\frac{1}{4}$ 4.50 fil.

□ □ □

Pentru străinătate:

Pe un an 24 coroane
 $\frac{1}{2}$ an 12 cor. $\frac{1}{4}$ an
6 coroane.

Unirea

INSERTIUNI.

Un șir garmond:
odată 14 fil., a doua
oară 12 fil., a treia
oară 10 fil.

□ □ □

Tot ce privește foaia
să se adreseze la: Re-
dacțiunea și admini-
strațiunea „Unirea”
în Blaj.

Foaie bisericească-politică. — Apare: Marța, Joia și Sâmbăta.

Cătră On. Cetitori.

Ajunși la jumătatea anului, ru-
găm pe On. Cetitori să binevoiască
a-și renoi abonamentul.

Indeosebi adresăm rugarea, cătră
cei-ce se află în-restaurantă de mai mulți
ani, să își achite datoria, căci foaia
nu îi mai poate aștepta.

Administrația.

Mobilizarea armatei române.

M. S. regele Carol a semnat Joi
seara la orele 6 mobilizarea armatei
române. Când lumea, ce staționa în
fața palatului, a aflat dela primmi-
nistru Maiorescu, că mobilizarea a
fost ordonată, a izbucnit în manifes-
tațiuni la adresa regelui, a familiei
regale și a armatei. Dela palat
mulțimea a traversat străzile capita-
lei cu muzicele, demonstrând în fața
ministeriilor și a cluburilor politice.
Ordinul de mobilizare s'a publicat
încă în decursul nopții în toată țara
prin sunete de goarne și bătăi în
tobe. Principele Ferdinand a fost
numit generalisim al armatei. Reser-
viștii chemați sub drapel se vor
prezenta azi, Sâmbătă, la regimente.
În toate gările centrale va avea loc
aranjarea parcului de vagoane. Or-
dinul de mobilizare e următorul:

CAROL I.

Prin grația lui Dumnezeu și voința
națională rege al României,

la toți de față și viitori sănătate.

Asupra raportului ministrului Nostru,
secretar de stat la departamentul de răz-
boiu, sub nr. 327—913 am decretat și de-
cretăm:

ART. I. Armata activă cu reser-
vele ei se mobilizează și va fi armată
de operațiune.

ART. II. Mobilizarea se va executa
după prescripțiile regulamentului asupra
mobilizării.

ART. III. Pentru completare efecti-
vului de războiu se vor chema contin-
gentele de rezervă și milițiile necesare.
Prisosul se va chema treptat, potrivit tre-
bunțelor.

ART. IV. Ordinea de bătaie va fi cea
stabilită în planurile de mobilizare în vi-
goare.

ART. V. Ministrul nostru, secretar
la deparlamentul războiului este autorizat
cu executarea decretului de față.

Dat în București la 20 Iunie 1913.

CAROL.

Ministrul de războiu

Hârjeu

general de divizie.

Prima parte a armatei mobilizate,
în număr de 250.000 va fi concentrată în
Dobrogea pentru a trece granița Bulgariei.
Primul oraș ocupat de armata română va
fi Silistra. Se crede că comanda supremă
a armatei și a corpului 2 de armată o va
lua Prințul Ferdinand; generalul Hârjeu
va comanda corpul 1, iar generalul Culcer,
în fruntea corpului 3, va oșupa cădrila-
terul Rusciuc-Varna, luând cartierul gene-
ral la Rusciuc.

Corpul 5 din Dobrogea trece în țară
pentru a ține garnizoană.

Corpul 4 din nordul Moldovei rămâne
pe loc.

Mișcarea antialcoolică.

Patima abuzului cu alcoolul e
lătită astăzi îngrijitor și la poporul no-
stru din această țară, adaogându-se
astfel o nouă pacoste — poate cea
mai primejdioasă — la multele cari
ne stânenesc vieța sufletească, cul-
turală și economică. De aceea e vred-
nică de toată lauda acțiunea, pe care
au început-o în publicitate, de-o vreme
înceoace, Clericii Seminarului din Blaj,
în interesul unei mișcări antialcoolice
la noi. Dragostea de popor, mila și
durerea de păsurile și nenorocirile lui,
dorul sincer de a-l duce la fericire
vremelnică și veșnică, — sunt celea
mai prețioase perle din cununa de

vârțuți, cari trebuie să împodobească o
inimă de cleric. Intr'adevăr, acești
tineri leviți merită toată luarea aminte
și toată încurajarea.

E știut că nizuința Clericilor din
Blaj, de a începe o luptă împotriva
alcoolismului, nu e pornire de câteva
săptămâni, sau luni. Încă înainte cu
doi ani publicase »Unirea« o legătu-
ială cu vre-o 80 de iscălituri, în care
Clericii dela Bunavestire se obligau a
lupta din toate puterile și cu toate
mijloacele în contra marelui dușman
al satelor noastre: proclerul de alcool.
Și culmea morală a pomenitei obli-
gații era, că înțelegătorii tineri făgă-
duiau în chip solemn a fi ei înșiși,
între toate împrejurările, cea mai stră-
lucită pildă de abstenență cuminte,
cerința de căpetenie a unei mișcări
atât de serioase.

Iar pentru a fi compleți în fixa-
rea acestei binecuvântate inițiative,
trebuie să amintim, fără îndoială, munca
tăcută, conștientă și stăruitoare, ce se
desvoaltă, de mult încă, între zidurile
facultății de teologie dela Blaj, în slujba
ideilor antialcoolice. Cartea atât de
bine apreciată a Păr-lor Dr. Izidor
Marcu, rectorul institutului, și Ștefan
Roșianu, spiritual, apărută înainte cu
câțiva ani sub titlul »Alcoolismul«, e
cea mai luminoasă dovadă în această
privință.

Cu astfel de buni auguri, consta-
tăm cu bucurie că, iată, începem a
avea și noi o mișcare antialcoolică,
pornită tocmai din cel mai potrivit și
mai chemat loc, din o școală de preo-
ție, din partea unor viitori apostoli,
sprijiniți și ajutați de superioritatea
uneia dintre celea mai înalte institute
de educație ale noastre!

Constatând acestea să nu fim
preocupați, să lăsăm zimbetele scep-
tice, și să recunoaștem din toată inima
că o astfel de mișcare, dusă la iz-
bândă, ar avea rol mântuitor în stră-
duințele neamului nostru din aceste
părți. În sărăcia noastră tradițională

În marea nevoie care ne ofilește școlile, de pildă, cât de mult [ar trage la cumpănă miile, și zecile de mii, pe cari le aruncă satetele noastre anual pe beutură?!

O notiță prizărită, nebăgată în seamă, care s'a tipărit anul trecut în gazeta populară dela Cluj »Solia Satelor«, spune cum într'un sat de munte al nostru s'au cheltuit pe beutură în cursul unui an *trei-sprezece mii coroane*, pe când darea de stat și aruncurile acelui sat abia se apropiau de *șase mii coroane*. Ce grozăvii ar putea să ne arete o statistică generală în această privință?

Vor veni zădarnic mecenajii de talia boierului basarabean Stroiescu, vor putea intelectualii noștri să se supună la ori câte contribuții culturale și vor putea băncile noastre să-și dedice toate fondurile spre daruri obștești, — câtă vreme marea mulțime, *massele*, își vor presăra truda pe holerca crășmarilor — vorbind chiar numai de abuz — la creangă verde nu ne vom putea avânta.

Și noi — de dragul argumentului care impune mai ușor astăzi — ne-am referit aici numai la cele materiale. Unde sunt însă multele nevoi morale, sufletești și culturale, de cari s'ar putea mântui satele noastre prin înlăturarea abuzului cu beutură? Dar nevoile de ordin igienic!

Cât de departe au ajuns neamurile Apusului cu mișcările antialcoolice! În Polonia germană, în Șvedia și Norvegia nu este sat fără reuniune de temperanță. În germania antialcoolismul începe a concrete cu educația, e propovăduit tot mai mult în școli, cari, pe lângă altele, se nizuiesc să crească buni temperanți și abstenenți. În cursul lunei Martie a. c. s'a ținut la Berlin cel dintâi *congres de educație antialcoolică*, la care au luat parte activă înalți dignitari de stat, și cei mai vestiți profesori universitari din toată Germania.

Acestea câteva considerenții le-am semnat aici pentru că neîncreză ori, ori pentru cei cari au avut totdeauna un gest de îndoială față cu astfel de mișcări. Și pentru ca, arătând importanța mișcării Clericilor dela Blaj, să atragem atenția tuturor cercurilor noastre asupra ei, ca asupra unui lucru important și deosebit de momentuos.

O mare mângâiere, izvorită din pornirea Seminaristilor dela Blaj, putem înregistra încă de pe acum. Preoțimea noastră rurală, care, cu toate învinuirile nedrepte ce i-se aduc de-o vreme încoace, chiar și din partea

unor oameni pe cari știa să-i aprecieze și să-i admire, a fost în totdeauna cea mai străduitoare oaste în ogorul cultural al neamului, a înțeles și de data asta însemnătatea mișcării inițiate de clericii Blajului și făgăduiește zilnic ajutorul său atât de prețios. Aproape nu s'au ținut sinoade preoțești în vremea din urmă, în cari să nu se discute chestia antialcoolismului și să nu se ia vre-o hotărâre în merit. Iar coloanele »Unirii« sunt martore foarte adeseori de însuflețirea adâncă, cu care a primit preoțimea această mișcare.

Mai mult. Răsună glasuri stăruitoare, cari cer ca mișcarea antialcoolică să se organizeze, să se pună bazele unei însoțiri puternice, care să lupte cu tot mai multe sorți de izbândă împotriva diavolului modern: alcoolul. E vorba chiar ca în cursul toamnei viitoare să se convoace la Blaj un congres din preoții arhidiecezei și din mireni chiar, unde să se discute rosturile viitoarei însoțiri.

Tot lucruri deosebit de îmbucurătoare, semne ale unor vremi mai bune. E de datorita Clericilor dela Bunavestire să agite tot mereu în interesul pornirii lor atât de binecuvântate, după cum e aceasta o sfântă datorință a presei și a noastră a tuturor.

Un lucru însă ne zace pe suflet de multă vreme și tocmai pentru importanța lucrului ținem să-l accentuăm încă de pe la început. Să bage de seamă tinerii Clerici a nu se lăsa mulțamiți numai cu focul de paie al însuflețirii și al vorbelor, după cum se cam întâmplă de obicei la mișcările noastre românești. Căci ne-a făcut Dumnezeu un neam strașnic la luarea hotărârilor, ne aprindem grozav în clipe de inspirație, ne rotim ochii vulturește asupra ogorului înțelenit, pe care ne propunem să-l brăzdăm, redactăm minunate protocoale, ne constituim în comitete *astăzi*, — iar *mâne* rămân toate pe cum au mai fost. Nu vrem să fie o învinuire acestea șire, nici o hulă, — Dumnezeu ne vede inima! — nici nu tragem concluzii din tinăra mișcare, care acum începe a se înfrîpa. Ci ne gândim cu durere la proverbia zicală: Că de-i vorba să se îngroape o mișcare dați-o pe mâna unei comisii, sau unui comitet!

Și, netăgăduit, noi Români suntem un fel de oameni cam iubitori de cadre, de forme, pe cari ni le croim repede și cu mult avânt, dar aproape totdeauna le lăsăm goale. Înființăm societăți, lucru minunat în sine, cari însă nu prea își dau roadele aștep-

tate. Și asta din motivul, că la noi inițiativa *individuală*, străduința *particularului* pentru binele de obște, fără îndemnul oficialității, sunt noțiuni cam necunoscute. La alte neamuri, asocierile nu sunt altceva decât organizarea unor *bogate* străduințe particulare cari au un scop comun, și cari străduințe își au deja trecutul lor întins afară de oficialitate, cărora asocierea e chemată numai să le dea greutatea necesară și popularitate mai mare, în interesul generalizării. La noi tocmai întors. Înființăm societatea la inițiativa unor vizinari șezători la mesele de scris, sperând faptele dela însuși faptul organizării și dela oficialitate. Firește în caz de reușită, aceasta ar fi indeferent. Însă cu cât mai binecuvântate și mai sigure sunt organizările cari se închiagă ca mai sus, din necesitatea unor convingeri adânci, cari sunt ale *tuturor*, și a unor experiențe anterioare.

De aici vine împrejurarea, că sunt la noi atâția inși, cari au un zimbet de scepticism, ori de câte ori aud de înființarea unei noi societăți, s'au de înfrîparea unei noi mișcări. Și suntem nevoiți să concedem, că într'o anumită măsură e îndreptățit zimbetul lor.

Suntem convinși din tot sufletul, că Clericii noștri au pornit mișcarea lor din simțăminte mai adânci decât o însuflețire trecătoare. Însă e bine să țină seamă de toate câte le pot asigura o izbândă mai apropiată și mai desăvârșită. E aici vară cu Duminecile cu după amezile potolite. La lucru numai decât! Nu mai aștepte altă oficialitate, alt îndemn, alte statute, decât căldura inimii proprii, convingerea lor adâncă, și începă mare apostolie a zilelor de acum! Arete ei cu focul tinereții lor, că și în afară de hotărâri scrise se poate lucra pentru binele neamului. Facă începuturile *muncii individuale*. Propovăduiască tuturor noul crez cu fapta și cu cuvântul. Nu se gândească a privi la laudele gazetelor, la recunoștința neamului; acestea pot însufleți numai pe mercenari. Lupta în potruiva alcoolismului e o problemă uriașă, grea peste măsură și deficilă, care cere ostași convinși, desinteresați. De aceasta capabile, per eminentiam, sufletele de clerici.

Pe urmă, deocamdată, un cuvânt asupra tacticei de muncă. Să țină seamă Clericii noștri și toți cari au la inimă stărpirea abuzului cu alcoolul: *că nici când nu vei putea lipsi pe cineva de ceea ce are, bun sau rău, patimă chiar, decât dându-i ceva în*

schimb! Adevăr cunoscut în deobște, banal chiar.

Hotărârile atât de creștinești și de salutare ale multor sinoade de ale noastre, de a nu se mai sluji la funcțiuni sfinte, decât cu înlăturarea beuturilor alcoolice, nu au dat rezultate multămitoare, ori de loc, în multe părți, fiindcă între altele, nu s'a căutat ceva ce să înlocuiască petrecerea cu beutură dela pomeni, dela masie, sau dela feștării. De pildă cântări sfinte afară de însași funcțiunea, cetiri scurte potrivite cu actul, — unde-i o bibliotecă poporală religioasă! — reculegerea preotului și atenția caldă ce-o arată fiecăruia din cei dela masă, convorbirea cu dâșii, ș. a. Fără îndoială nesuccesul e a se atribui în multe cazuri iperzelului în executarea decisiunilor. Cu nimic nu se compromite mai tare o chestiune, decât cu dorința de-a izbândi în clipa cea dintâi, cu excesul de zel.

Adevărul amintit mai sus are înțeles și la funcțiunile bisericesti, dar covârșitor ni-se pare rolul lui în clipa când voim să-l scoatem pe credinciosul, pe pacientul nostru, din iadul alcoolismului, din *crâșmă*. *Nici când nu vom putea desbăra pe sătean din crâșma lui, dacă nu-i vom face în schimb o petrecere superioară, dacă nu-i vom da un local mai pretinos, ori cel puțin atât de prietinos ca odaia crâșmarului.*

În satele cu tină multă, cu moroiul, cu case scunde și rele, bietul cretin va căuta totdeauna un loc de distracție, un loc de convenire, unde se se reînvieze, să-și uite năcazurile și sărăcia. Iar până când singur crâșma va fi locul de întrunire al țăranilor, alcoolismul va dăinui ciuda tuturor hotărârilor! Pot să vie toate sinoadele, ori chiar cuvântul arhierilor pot să se înființeze reuniuni de temperanță, beția va fi pe satele noastre! Și cu dânsa păcate, întunec și mizerie.

Deci, la noi, mișcarea antialcoolică e identică cu o mare mișcare culturală și economică chiar. *Casă de cetire și de sfat în fiecare comună, șezători literare în fiecare Duminică și sărbătoare, producții de cântări și de teatru asemenea, intelectualii dela sat mai ales clericii și studenții tot între săteni*, propovăduind cu pilda mai mult, — iată, mijloacele cari, după părerea noastră, garantează succesul mișcării antialcoolice.

O întinsă muncă culturală din partea fiecăruia, preot, învățător, cleric, student, — muncă pornită din convingerea și dragoste, nu tot așteptând indemnul Asociației, sau al Consistoarelor, ori a Reuniunilor, — acesta se cere la pornirea unei mișcări atât de serioase, ca lupta în potrivă alcoolismului. Încât cadrele unei viitoare *Insoțiri generale de*

temperanță, ce se are în vedere, să fie o *necesară și dreaptă* încununare a sporului făcut și a experiențelor culese, Clădirile trainice se clădesc pe temelii adânci, pe grele pietri unghiulare, nu pe îngrămădiri pripite de năsip. Și ar fi mare pagubă să nu reușească o mișcare atât de importantă pentru vremile de astăzi.

Dacă acestea gânduri ale noastre vor fi socotite ca juste și din partea celor mai cu greutate în materie, am dori ca ele să fie luate în programul lor de tinerii Clerici ai Bunevestiri, nizuindu-se a face să se împretinească lumea dela noi cu minunata lozincă, dată de dl *Simion Mehedinti*, profesor la universitatea din București, când zice, în »Cătră noua generație:«

— »*Fiecare să-și împlinească mai întâi datoria sa întreagă și ceace face să fie temeinic, nu spoială.*

Iar de sub datoria cătră neam și cătră biserică cine ar îndrăzni să se subtragă?

Pedagogi.

„Morală nouă.“

În nrul 57 al „Unirii“ cineva luându-și un aer de neînțeleasă suveranitate, sub titlul de „morală nouă“ zeflemizează cele scrise în „Cuvântul adevărului“ referitor la absolvarea „bănieșului“ ce se spovedește. Cazul „bănieșului“ mi-se pare destul de interesant și nu arareori obvine, mai ales confesarilor din părțile mai muntoase. Chiar pentru aceea, cred că nu-i permis ca astfel de lu-

FOIȚA.

In excursie prin Bănat.

III.

Monotonie.

Intr'o dimineață de Iunie, cu un soare bogat pe cer și o liniște adâncă de vânt pe pământ, am urcat trenul Timișorii, care să ne transporte spre sud. Ținta noastră era Oravița și trebuia să urmăim astfel calea ferată până la Iasenova, de unde pe o altă linie, să ne întorcem spre munte cătră o fercitură de dealuri împădurite, la Oravița.

Erau câteva săptămâni numai dela popoul, care distruse pe aici tot: drum de fier, poduri, sate. În apropierea raurilor e o perspectivă dureroasă: arbori smulși și răsturnați cu rădăcinile la soare, lăsați de valuri prin lanuri de grâu, poduri de fier aruncate la distanțe în apă, și picioare de poduri puternice, de beton, sfărmate de valuri până la jumătate — era ceva înfiorător. Pe airea se așternuse peste holdele verzii, pe teritorii enorme, straturi de pietri, și noroiu de o mare grosime. Trenul merge cu grijă pe aci. Pe margine dealungul așteaptă să trecem niște lucrători, cari restaurează linia stricată de ape. La podul Timișului o pauză mare, apoi iar suntem la lumea largă. Și

încă ce lume, iubite cetitor! Ce enorm șes e acesta! Și linia ferată atâtă e de întinsă, pe masa aceasta uriașă de pământ, încât uniformitatea ei par'că mărește și mai mult monotonia strigătoare, care ne impresoaară. Un spaț uriaș, fără margini, cu o perspectivă vagă, este ținutul acesta, unde ca într'un mormânt sună zăcăneala plicticoasă a trenului. Nu e nimic deosebit în jur, nici păduri, nici părae, nici crânguri. Un șes la infinit, cu lanuri de grâu se așterne, până unde raza ochiului pătrunde.

Nici cea mai mică urmă de vre-o poezie a locului aici nu vei afla. Mai de mult poate să fie fost, dar azi nu mai este. Căci e dureros lucru, dar poezia piere. Cucerit-am ceriul și pământul, în schimb însă pierdem mereu din farmecul, dulceața acestei scurte vieți pământene. Mai fi-vor de bunăseamă și alte momente, cari rod mereu la desfătarea sufletului nost, dar rămâne faptul, că civilizația și poezia nu-și sunt cele mai sincere pretioase.

Apropos!

Îmi vine în minte păcurarul de pe marginea unui drum în Bănat. Păzia o turmă de oi sub un parapleu deschis, care îl apăra de — soare. Cioban cu parapleu, căci se teme de soare! Rău se mai schimbă lumea! Ce sunt, și mai ales, ce erau ciobanii nostri? Căciula ciobănească e vrednică o avere! Ca o coroană e pe capetele acestor fiicăi cu piepturile goale și fața rumenă de vifo-

rele câte le îndură. În chic dorm și pe ploaie se scoală. Nici vânt, nici răceală, nici înghețul nu-i prinde, căci păscuți sunt de munte și furtunile lui. Și iată-le acum colegul ori urmașul, zăcând pe o margine de șanț, cu caput nemțesc în spinare și parapleu deschis — se teme de soare.

Și mai e la noi ceva, ceace aici e altcum. Pentru noi ardelenii, coloarea verde e un element de viață, tot așa de indispensabil, ca și aerul ori apa. Nu-i vorba, și în Bănat e neîntrerupta massa verde, dar parecă aceasta e o altă verdeață. La noi verdele e mai crud, mai negru, mai sălbatic. Acesta de aici e suriu, obosit, bătrân. Și e cât vezi tot numai acelaș verde, verdele holdelor fără margini, a holdelor semicoapte. La noi fiecare loc e un peisaj fermecător. Dela verdele pomilor din grădină și până departe la pajșteea dealurilor și a poenilor luminate de soare a crângurilor, sunt tot atâtea culcușuri fermecate, pe unde își dorme încă poezia somnului ei de copil. Hotărele noastre sunt altcum împărțite. La noi sunt lanuri de grâu, de cucuruz, sunt ogoare, lunci, pășuni, ovese, cănepi, săcări, ici-colo zăvoaie, păduri, dumbrăvi, aici davalma nici nu este altceva, numai grâu. Nimic altceva, dar chiar nimic. Adecă ici-co'o câte o delniță de cucuruz — pentru porci. Mămăliga ea ici necundocută, iat' pita, ce o mănăca rei vre-o zece lucrători la capul podului Timișului, e jâmbă de boltă.

cruri să se bagatelizeze și să se tracteze în felul cum le tractează criticul nostru. Nu voesc să urmez pilda celor ce cred că rezolvă cazuri de morală bătându-și joc, fără motiv, de scrisul serios al altora. Fără ca să „tracteze pe larg“ cazul „bănieșului“ îmi i-au voia a mă restrânge la unele constatări.

1. Morala creștină face deosebire între furt și furt. Nu-i tot una dacă cineva fură un ou sau un bou, precum nu-i tot una dacă fură dela un cerșitor sau dela un boier, sau dela biserică.

2. Fiind vorba de materia furtului, morala creștină face deosebire între materia absolut și relativ grea. Materia absolut grea este, care cauzează mare daună și în cazul dacă persoana păgubită este între cele mai bune condiții materiale. „Materia absolute gravis desumitur ex solo valore rei ablatae nulla ratione habita condicionis personae, cui aufertur, ideoque semper et respectu omnium gravis censetur“.

Materie relativ grea este, care pentru unii înșamnă o daună mare, dar pentru alții mai bine situați se socotește de un ce de tot neînsemnat. „Materia relative gravis ex valore rei et ex condicione domini derivatur, ideoque respectu quorundam gravis, respectu aliorum autem levis est“.

3. La furături — după părerea comună a moralistilor — materie gravă este: față de cerșitori (relate ad pauperes mendicantes) 1 cor, față de zileri (relate ad operarios qui diurno labore victum sibi lomparaut) 2 cor., față de oameni de sine stătători, meșteșugari (relate ad spifices, artifices, mercatores, qui in propria officina laborant) 6 cor., față de așa numiții bogați (relate ad mediocriter divites) 10 cor., față de adevărații bogați (relate ad vere divites) 20 cor.,

față de cei mai bogați (relate ad ditissimas seu extraordinarie divites) 100 cor.

4. Morala creștină învață că: singuraticile furături ușoare se pot uni în o materie grea. Pentru ca unirea aceasta să se întâmple trebuie ca între singuraticile furături să nu fie mare interval, „ut inter singula furta non intercedat magnum intervallum“. Dacă între singuraticile furături este un mare interval de timp, unirea nu se întâmplă „si notabile spatium inter singula intercedit, res ablatae non amplius uniri consentur“. Cu privire la durata, care împedecă unirea singuraticilor furături, moralistii învață următoarele: Dacă lucrul furat ajunge singur aproape materia unui păcat mortal, e destul un interval de 2 luni, ca să nu se mai unească cu altul într'un păcat mortal; dacă lucrul furat e departe de a fi materia grea, e de ajuns un interval de o lună, iar dacă în sfârșit lucrul furat e un bagatel, sau nu se unește de loc, sau că e de ajuns o săptămână pentru ca să nu se mai unească în păcat greu cu furăturile mărunte de mai târziu.

Cele de mai sus le-am luat aproape din cuvânt în cuvânt din manualul de teologie morală a lui Noldin: De sacramentis n. 415 et sequ.?

Comparând cele de mai sus cu ceea ce s'a scris sub titlul „Morală nouă“, ușor se poate convinge ori cine despre corectitatea celui ce ridiculizează chestiile de morală. Notez, că în regulile înșirate mai sus se dă un fel de îndrumare menită a ajutara pe confesar în a judeca greutatea păcatului cu care se părește penitentul, ceea ce înșamnă că preotul trebuie să-și învețe penitenții a fura, numai să bage de samă, că dela cine, cât și la ce interval fură.

Deși recunosc că autorul care în „Cuvântul adevărului“ a deslegat cazul practic

al „bănieșului“ ar fi trebuit să ne spună mai lămurit că oare care ar fi „canonul convenit“ și condițiile sub cari trebuie absolvat, față de autorul articolașului intitulat „morală nouă“, trebuie să constat că: morala din chestie e nouă numai pentru cei ce n'au studiat o în seminar.

P. Leon I. Manu.

Reviste.

Noul războiu balcanic. Diplomația europeană s'a dovedit și de data asta prea slabă. Până când să se înțeleagă marii diplomați în ce privește împăciuirea foștilor aliați balcanici, aceștia au început războiul pe toată linia. Sunt câteva zile de când războiul dintre aliații de mai înainte decurge cu o vehemență extraordinară și jurnalele aduc tot mai număroase știri despre luptele, pe cari bulgarii le poartă deodată în două fronturi: la frontiera sârbească și aceea a Greciei. Se poartă luptă în toată forma, fără ca statele beligerante să fi întrerupt relațiile diplomatice, când ele se declarau mai mult ca ori când pentru pace, primind deopotrivă arbitrajul decisiv al Rusiei. Beligeranții se scuză reciproc, aruncând unul asupra altuia începutul ostilităților. Din nenumăratele depeșe, ce umplu coloanele jurnalelor nu ne putem orienta încă despre situație, căci ele prezintă războiul în colori diferite, după-cum sunt

Și peste aceste regiuni monotone mai strălucește și un soare dogoritor, care parcă s'a lăsat pe foale peste ținut și arde, arde, arde. Renumitul poet maghiar, care a trăit în asemenea regiuni, a fost încântat de aceasta uriașă monotonie, de cocostărci cântatul broaștelor, de trestiiș. Atunci va fi fost de bună seamă altcum și pe aici. Astăzi din toate acestea a rămas chiar numai monotonia și holdele fără sfârșit.

Căci totul e aranjat pentru stomac aici și puțin pentru inimă. Nu atât suprafața locului ne încântă cât mai mult grăsimea aceea, care strălucește vânat sub raza de soare, pe brazdele negrii ale unui ogor singuratic. Fire subțiri de canal își poartă șerpuitor apa lor galbenă peste câmp, iar pedea-supra satelor mari, pompoase se ridică turnul bisericilor, alături de turnul morii de foc. Și când pe lângă acestese mai ivesc în ferestrele trenului, figurile diforme de șvabi, cu obrazele mari, rsee și umflate, cu ochii eșiți și pantecele scos, proptit în niște picioare subțiri, tremurătoare, e tabloul perfect pentru a judeca ținutul și oamenii.

Na mă mir de loc, că românii noștri au preferit regiunile sărace în rod ale munților și și-au mântuit prin aceasta comoară sufletului. Numai la umbra codrului, la marginea râului, își păstrează sufletul sensibilitatea, se naște cântecul, doina, durerea, duiosia, farmecul, jocul și celealalte, ce se zice comoara sufletească a unui popor. Ochiul se

aprinde aci mai iute, inima bate mai tare, căci iuvățător ne e muntele, râul, raza de soare, cântecul paserilor, jemetul codrului...

Și pe când ne întorceam privirile dela ferestrele vagonului, plictisiți de atâta uniformitate, un Baș-mulțam de bănățean ne începe o poveste. Se pare că e sârb, că nu prea știa bine românește. Ne spune mereu din ciudatele moravuri din această țară mestecată. De bărbați răi, femei stricate, de familii sterpe și case pustii, de lux și sulimanuri. Glasul îi e monoton, ochii fără sclipire, vorba-i e lipsită de farmec. Nu se întărită, nu se aprinde, nu se emoționează. Le spune toate, ca și când ar fi lucruri obicinuite. E un om interesant pentru noi: Lins la păr, măsurat la vorbă, în expresiei, să simte aproape vătămător uniformitatea. Nu-l mișcă nimic, e indiferent, ca o statuă. Despre lucruri mari, ce se agită în presă, nu vorbește. Il pasionează cele de ordin local, și-l interesează banalitatea. De convingeri proprii, sentimentalism, principii nu poate fi vorba. Știe să vorbească la toate și e de o elocvacitate rară. Gura-i umblă neîntrerupt, ochii îi sunt fără expresie, are manieri ciudate, și zimbetul îi e internațional...

Pe orizont la stânga se ivesc uriașele conture ale unor munți. Călăuzul anunță apropierea Vârșetului. Aerul se înăsprește, perspectiva se schimbă. Hotarul e împetriștat de diferitele sămănături, cari do-

vedesc o altă cultură a locului, iar pe coastele unui deal străluce vița de vie în lumina soarelui bogat. Băeții noștri intonează un cântec duios, crescut acasă la noi, pe plaiuri fermecate și pline de povești. E și vremea să ne recreăm, după oboseala unui drum, ca cel de până aci!

Oct. Frie.

Cugetări.

Cea mai frumoasă și mai mirositoare floare de grădină e roza; după ea cea mai frumoasă și mai mirositoare e crinul. — Iubirea lui Dzeu e cea mai frumoasă virtute; după aceasta în locul prim stă verguria. Această virtute e și cea mai frumoasă, dar poate și cea mai greu de cultivat.

*

Coloarea crinului e albă. — Pe fața omului nevinovat strălucește liniște, bucurie și fericire.

*

Crinul poate să trăiască numai în pământ bun și curat; în aier stricat se vestește. — Inima noastră încă numai până atunci rămâne curată, până încunjură societățile rele.

redactate din Atena Sofia sau Belgrad. Rămâne însă un fapt incontestabil, că s'au dat mari lupte la Istip și Salonic, cu sute și sute de victime și răniți.

Mobilul acestui războiu este a se căuta în împrejurarea, că cine are să conducă alianța balcanică: tripla alianță, sau Rusia cu tripla înțelegere?

România nu mai poate rămânea în pasivitate, căci interesele ei cele mai vitale reclamă de urgență, ca de astă dată să-și ridice și ea cuvântul. Interesele ei pretind în mod imperativ, ca să nu mai îngăduie o extenziune tot mai mare a Bulgariei, mai ales că acesta a dovedit în vremea din urmă o ingratitude cu adevărat... bulgărească.

România a păstrat și de astădată neutralitatea, declarând, că nu se va amesteca în acest conflict, decât în clipa când beligeranții își vor declara război. A rămas consecuență acestui principiu chiar și după ce ostilitățile luaseră proporțiile unui adevărat război. De acum lucrurile nu se mai pot opri, declararea războiului e o formalitate, ce trebuie să urmeze în ori-ce clipă.

Majestatea Sa regele Carol a semnat deja decretul de mobilizare, pe care îl publicăm în alt loc, după ce relațiile dintre statele beligerante au fost rupte. Prințul Ghica, ministrul plenipotențiar al României la Sofia a declarat ziarului „N. Fr. Presse”, că România va mobiliza armata de care dispune, pentru a ocupa cadrilaterul Rușciuk-Șumla-Varna.

Atitudinea aceasta a României este un gest demn, prin care dă dovadă, că știe să-și apere și singură interesele, în clipele de istorică importanță, prin cari trece.

În Viena nu e privită cu simpatie atitudinea aceasta a României și e considerată, ca o rupere fațisă de tripla alianță.

Sârbii cuceresc două orașe. Bulgarii fugăriți. Din sursă Sârbească. Belgrad. — Politică, Piemont și Tribuna publică amănunte asupra luptelor de lângă Istip și Krupiste.

Luni dimineața forțele adversarilor de lângă Istip se aflau față în față. Cavaleria Timocului a pornit în recunoaștere cu care ocazie s'a ciocnit cu cavaleria bulgară. În scurt timp o luptă pe întreaga linie s'a încins. Artileria sârbă a început un foc violent asupra pozițiilor bulgarilor. Cu această ocazie s'a constatat că artileria sârbă este superioară celei belgare. Bulgarii au încercat 3 atacuri cu baioneta contra sârbilor, aceștia însă, fiind protejați de artilerie, au respins pe bulgari.

În urmă artileria sârbă a început bombardarea orașului Istip. După o jumătate de oră orașul se afla în flăcări. Bombardarea a continuat fără întrerupere, iar orașul se afla acum în ruine.

Trupele bulgare și-au menținut pozițiile și au atacat mereu cu un curaj, ce a pus în uimire și pe sârbi. La amiază însă bulgarii au fost nevoiți să-și părăsească pozițiile dela Istip și să plece din oraș care se afla în flăcări.

Sârbii i-au urmărit cu baioneta alungându-i înspre est de Istip. Bulgarii n'au putut opune rezistență focului ucigător al artileriei sârbești. Bulgarii au fugit în cea mai mare dezordine.

Piemont publică o nouă telegramă în care spune că înfrângerea bulgarilor a fost complectă. Două batalioane bulgare s'au predat. Sârbii au luat mai multe tunuri și o mare cantitate de material de război.

Mali Journal află din Uskub că armata sârbă a luat cu asalt și orașul Krupiste. Bulgarii au fugit în dezordine. Sârbii sunt stăpâni acum asupra drumului care duce la Koceana.

Perderile de ambelor părți sunt colosale.

Bulgarii se retrag în dezordine. Belgrad 19. — „Berliner Zeitung am Mittag” află din sursă sârbă din Uskub cum că bulgarii au suferit o groaznică înfrângere pe întreg frontul și se retrag în dezordine. Bulgarii și-au întărit pozițiile între râurile Iletovska și Regalnița, dar și acolo au fost atacați de sârbi. Pierderile de ambele părți sunt mari.

Sârbii au luat dela bulgari 10 tunuri și 12 căruțe cu munițiuni. La Istip sosesc mulți răniți.

Aripa dreaptă bulgară a fost distrusă și se retrage în dezordine. Lângă Istip lupta artileriei a durat noaptea întreagă.

Se anunță că bulgarii au suferit înfrângeri și în alte părți.

MAI NOU.

O nouă fărâdelege.

Rectoratul seminariului central din Budapesta a încunoștiințat episcopatul nost, că pe viitor se vor primi elevi în seminar numai pe lângă următoarele condiții:

1. Limba officioasă de conversație e cea maghiară. În altă limbă se poate vorbi numai atunci, când toți cei de față înțeleg această limbă.
2. La societatea literară seminarială numită „Magyar iskola” e

dator fiecare elev să se înscrie, deoarece scopul educației seminarială e și învățarea limbii maghiare.

3. Fiecare elev e dator să fie membru al corului seminarial și să ia parte la toate festivitățile publice,

4. A ceti foi politice — afară de cele încuviințate de superioritate — e oprit. Alte foi de natură ecleziastică sau de literatură se pot ceti numai cu învoirea superiorității.

5. Gruparea elevilor după naționalitate e oprită.

6. Împotriva transgresiunilor se vor lua toate măsurile, ca aceia se fia eliminați respective revocați în diecese.

Superioritatea recercă în comitivă pe episcopi, ca la anul venitor, să trimită în seminar numai pe acei elevi, care vor fi iscălit declarația de mai sus. Alții n'au ce căuta în seminar. Evident, că toată această manoperă păcătoasă, e îndreptată împotriva celor 16 seminařiști români, cari studiază teologia la universitatea din Budapesta. Asupra acestei volnicii vom reveni.

Diverse.

Foc în Constantinopol. După știre informativă, în Constantinopol a izbucnit un foc uriaș, ce a mistuit mai multe palate, amenințând și palatul ministerului de interne. Focul a durat vre-o cinci ore. Se crede că-i vorbă de vre-o conjurațiune.

Meeting de aviațiune. În Băneasa (România) se va începe Sâmbătă meetingul de aviație, la care va participa și inginerul-aviator al nostru Aurel Vlaicu.

Căsătoria prințului de Wales. După o știre din Brüssel, Albert prințul de Wales, moștenitorul englez nu peste mult se va căsători. Se svonește că ar dori să iee pe Elisabeta, princesa din România, fca frumoasă a moștenitorului de tron din România.

Universitate franceză în Ierusalim. Guvernul francez a hotărât ca în Ierusalim să ridice o universitate franceză completă.

De ale aviațiunii. Aviatorul elvețian, Bieder, cu aeroplanul său s'a ridicat din Bern, și sburând la o înălțime de 400 metri, a trecut peste piscul lungfrau, void să treacă în Milano. În apropierea piscului Eiger, peste care a trecut norocos, ajunsese aproape de Interlaken. Aici a simțit că motorul, ce avea putere de 80 cai, începe să-i denege servițul. Sa rențtors deci îndărăt și sa coborât iarăși în Bern, de unde a plecat.

Se vând din mână liberă 20 (douăzeci) drepturi de optare la douăzeci de acții din noua emisiune a băncii „PATRIA” din Blaj.—

Doritorii să se adreseze la Administrația ziarului nostru.

După 25 de ani. Deodată cu închiriere anului școl. din Blaj, s'au întrunit aici „colegii“ cari a făcut examenul de maturitate cu 25 ani înainte, în 1888, ca să se revadă împreună și să revadă locurile acelea, de cari li-se leagă atâtea amintiri. Din 26 înși — câți erau în mândra ceată, au mai rămas în viață 19 și dintre aceștia la chemarea colegului lor, singur rămas în Blaj, Iuniu Brut Micu, au răspuns nouă, și cu chemătorul 10, iar ca al 11-lea s'a adus Dr. Ioan Sâmpălean, actualul profesor de teologie care din cl. VI. părăsise colegii și Blajul, pentru a merge la Roma. Intre cei zece, „maturisanți“ de acum un sfert de veac, erau 7 preoți: protopopul Dr. Elie Dăianu, protonotariul consistorial și directorul cancelariei metropolitane, Iuniu Brut Micu, preoții archidieceșani: Iuliu László Ioan Botezan, George Spinean, apoi Aurel Petruca (din diecesa Gherlei) și George Ittu, preot gr.-or. în Vale (lângă Sibiu) — și numai trei mireni: Dr. Liviu Tilea, medic, (Toplița) și doi oficiali de postă: Nic. Ordace (Budapesta) și Bas. Morariu (Cașovia). Nouă înși nu s'au prezentat, unii împădecați fiind, alții poate pentru că n'au aflat de convocare. A fost interesantă întâlnirea colegilor! Unii nu s'au mai văzut de 25 ani, și nu s'au recunoscut în cel dintâiu moment. Unii n'au mai văzut Blajul din 1888, și l'au găsit foarte schimbat în spre bine, alții au găsit că Blajul e „tot așa“.

Joi dimineața (26 Iunie), preoții mai susnumiți, împreună cu Dr. Sâmpălean au celebrat s. liturgie în catedrală întru pomenirea foștilor colegi repotați în Domnul. După aceea și-au făcut onorurile la ilustrul domn preposit și vicar Ioan M. Moldovau, și la profesorii clasei a VIII-a de atunci, cari mai sunt în viață, cum și la directorul actual al gimnaziului: Dr. Ambr. Chetianu. La prânz colegii s'au întrunit la masă comună în hotel „Univers“, având în mijlocul lor pe Rev. Alesandru Uilăcan, fost profesor de clasă, Rev. Dr. Vict. Szmigelszki, prof. de religie, Silv. Nestor, profesorul limbii și lit. române, Iacob Mureșan, profesorul de muzică și dir. Dr. Ambr. Chetianu. S'au rostit mai multe toaste pline de sentimentalism, tratând raportul dintre „colegi“ și dintre profesori și elevi. Seara la cină de nouă a fost o întrunire, onorată și de câțiva profesori, din care prilej amintindu-și de devisa sub care sau fost grupat în tabloul fotografic la 1888: „Prin școală la lumină, prin lumină la unire, prin unire la tărie și mărire“ — au făcut între sine o colectă în folosul fondului cultural din Blaj. În acest „semn“ s'au despărțit colegii de școală cu făgăduința de a se întâlni de nou după 5 ani câți vor mai fi în viață.

Pagube cauzate de ploi Viforul și ploile mari din zilele trecute, au descoperit coperișul dela muzeul de antichități din Segedin, amenințând obiectele ce se aflau acolo și a căror valoare se urcă la milioane.

Necrolog. Ioan Pop, fost preot gr. cat. în Filpișul mare, protopopiatul Reghinului, au repausat în anul 57-lea al vieții și al 29-lea al preoției și fericitei sale căsătorii, învins de durerile unui morb. repentin — bătănie de inimă. Marți în 1-a Iuliu, st. n. la orele 9 seara în Sămărtinul de câmpie.

Odihnească în pace!

Partea Literară.

Despre viața curată.

Indreptar pentru tinerii culți.

de

ANTONIU SZUSZAI.

Trad. de

EMIL TATAR.

(Continuare).

Eroarea principală văd în aceea, că teatrul își uită de scopul ce-l are. Foarte mulți oameni sunt care cred, că de aceea trăiesc, ca să mănânce — și teatrul a devenit un loc de petrecere, uitându-și că ar trebui să fie locul cel mai puternic al culturii. În aceasta aflăm cauza principală a decădintii sale. Au contribuit apoi la decădinta morală a teatrului dramaticii, teatraliștii și chiar și publicul mare. Dramaticii nu se mai îndestulesc cu laurii de poezii, ci îmbracă haina largă a filosofiei, cu care voiesc să acopere multe lucruri, apoi se apucă de a făuri la concepții filozofice despre lume, voiesc adevă să fie nu poieți ci profeți. Dar toate aceste nu ar fi năcazul cel mai mare, dacă s'ar angaja de profeți ai adevărului; dar ei își aleg acum o greșală, acum altă greșală omenească, această apoi o desvoaltă, devenind astfel profetii falsității și ai greșelilor omenești. Unul e determinist și pe păcătoși li face morhoși, altul încalcă pe autonomia omului și strigă în lumea largă, că omul e independent de Dumnezeu și de toate puterile cerurilor, omului nimenea nu-i poruncește. Aproape toți poezii aceștia sunt credincioși de ai evangheliei plăcerilor și enunță libertatea trupului de a petrece în excese și desfrân. Se pare că mințile multor dramatici ar fi luate în arândă de spiritul necredinței, dela care ar fi primit scriitorii noștri, ca dela stăpânii lor următoarea misiune: „Mergeți în toată lumea și vestiți de pe scenele tuturor teatrelor: omul e stăpân și domn peste sine, nimenea nu poate pretinde supunere dela el, nici chiar Dumnezeu. Omul poate face tot ce voiesc.“ Ca urmare a acestei evanghelii, divorțul e pretins de fericirea omului, adulterul și toate speciile de păcate se țin de dreptul inimii, scormonirea prin mocirla păcatelor senzuale e dreptul naturii la plăceri, cu un cuvânt, păcatul mai mult nu e păcat.

Multe pieze teatrale și numai ca produse literare — ca și romanele — deprind asupra oamenilor influință dezastruoasă. Ne putem închipui însă, ce ruină grozavă pot deprinde aceste pieze, când dramaticul ia în ajutor toate muzele, puterea de predare și declamare a teatraliștilor, pictura, toate rezultatele tehnicii teatrale moderne, muzica picantă ce-ți aprinde simțurile, dacă toate aceste se asociază și astfel asediază inimile publicului privitor, e lesne de găcit, ce rezistență va mai putea opune contra învățăturilor despre evanghelia trupului. În modul acesta teatrul e chiar contrarul bisericii. În biserică se vestește evanghelia lui Hristos, în teatru evanghelia lumii. În biserică se în-

vață, că căsătoria e indisolubilă, e o alianță sfântă pe o viață întreagă, în teatru divorțul e iertat și eroii dramelor își schimbă mișterile ca omul ce aruncă paltonul învechit, cumpărându-și unul nou. Biserica predică, că adulterul săvârșit și numai cu cugetul e păcat mortal și-l eschide pe om dela fericirea eternă, de pe scenă răsând în față își spune, că prietinel de casă e o mobilă necezară, și e de tot naivă femeia, care nu i pune bărbatului coarne cât de mari.

În biserică se accentuează în numele moralei creștine, că prin sinucidere nefericitul se aruncă de bună voie în abizul chinurilor veșnice; în teatrul sinucigașul, care abize de viață, care nu mai are cu ce să-l delecteze e proclamat de erou. Iată cum devine teatrul, templul diavolului. Iar amăgirea aceasta a publicului mare, se face în numele artei. Chiar și necredinciosul Forel încă a rămas uimit, că la expoziția generală franceză damele cele mai elegante ale Parizului, au privit fără nici o rușine jocul pe foale de tot indecent și rușinos al unei femei arabe. Infamia aceasta s'a predat sub firma „științei etnografice“ și în forma aceasta murdăria morală, deodată a devenit capabilă de a fi privită în toate saloanele. Apoi câte nu își mai permit în numele „artei“ teatraliștii, teatralistele și dramaticii.

Teatralistul sau teatralista de pe scenă strigă în lumea largă, că adulterul e iertat în numele artei. În decursul predării își permit glume nerușinate, de cugeti că-ți pică obrazul, tot în numele artei. Teatralistele se prezintă pe bină înaintea miilor de oameni în vestminte atât de defectuoase, încât de s'ar prezinta astfel pe strada sau în vre-o casă cinstită le-ar scuipa, acolo o pot face în numele artei. Astfel au ajuns teatralistele la soartea haecterelor dela Greci. Publicul presupune despre ele toate relele și femeia de cinste e socotită cel mult ca excepție. Dar să nu ne grăbim, vinovații suntem noi: dramaticii, teatraliștii, teatralistele și publicul, publicul acela de teatru. Ceeace fac dramaticii și teatraliștii o fac pentru plăcerea și delectarea publicului, și fără concursul acestuia din urmă, ar fi imposibil degenerarea teatrului.

Clasele culte ale orașelor mari sunt credincioase evangheliei moderne, care învață, că trebuie să te desfășezi aci în viață, căci altcum viața noastră nu plătește nimic. Iar culmea desfășărilor e ceea-ce se oprește prin pornica a șeasa dumnezeiască. Publicul ce cercetează regulat teatrul, a ajuns până acolo, încât nici nu mai socotește de demn să vadă o pieză în care nu ocură trivialități mai grozave. Publicul acesta pretinde atât dela autori cât și dela artiștii cari predau pieza „delicatesă“ aceea pe care francezii o numesc cochinerie, iar pe românește porcărie și astfel oarecum forțează arta teatrală, ca să se angajeze în serviciul rușinos al bête humaine, devenind în chipul acesta tocmai aceia, cari sunt protectorii și apărătorii artei, votri ordinari de stradă! Are tot deplul neamțul, care văzând lucrurile aceste își cuprinde năcazul în următoarele versuri:

Die Alten gingen ins Theater
Die Leidenschäfte zu purgieren,
Die Neuen aber gehen hin,
Sie werden zu elektriesieren.

Cei vechi umblau la teatru, ca să-și nobilizeze sentimentele, cei de astăzi, ca să-și aprindă patimile.

În foarte multe cazuri locul de adăpost al artelor devine locuința păcatului, unde publicul sub masca plăcerii artistice, păcătuiește cu ochii, urechile, fantazia și cu inima.

S'a întâmplat acum vre-o câțiva ani într'un stat apusan din statele unite ale Americii. Era vorba să trimită un senator la dieta din Washington. Un candidat avea partidă foarte mare și era aproape sigur de învingere. Deodată numai se scoală un farmer și zice: „Domnilor, eu l-am văzut cu ochii proprii, că a intrat într'o casă publică. Apoi cine își înșală femeia foarte ușor ne poate înșala și pe noi.“ Rezultatul acestei protestări a fost, că candidatul a căzut cu unanimitate. Se poate întâmpla foarte ușor, ca să ajungem nu peste mult acolo, că cercetarea unui anumit teatru să fie dejositor din punct de vedere moral, și celce cutează să meargă la teatru acela, să fie eschis din societatea oamenilor cinstiți. Sunt mulți cari fiindcă n'au văzut încă pe diavolul, nu crede că există. E într'adevăr o dorință foarte curioasă a vedea spirit, ce nu are trup; tot pe dreptul acesta omul și-ar putea nega și mintea, căci doar nici asta nu o vede. Dacă vom ajunge acolo, ca să avem în fiecare oraș un teatru modern, atunci diavolul își poate pune deoparte toată arta sa de seducere. Pentru ce să se trudească a seduce pe oameni chiar el în persoana-i valoroasă, când oamenii s'au dovedit din imbold propriu de seducători atât de isteți. Se poate închipui o priveliște mai plăcută pentru dușmanul străvechiu al omeniei, decât predarea unei pieze moderne în care dramaticul își concentrează toate talentele, actorii toată energia de predare, ca să arete, că păcatul nu e păcat, ci e o plăcere naturală, iar suferințele de privitori absorb toată murdăria asta morală, cu ochii strălucitori, cu fețe aprinse și cu pieptul palpitând de emoțiune?!

În zilele noastre, oamenii emancipați socotesc păcatul necurăției ca ceva foarte comun, ca spre pildă mâncarea și beutura sau somnul încât nici nu-l mai țin demn de amintit. Escesele și-au pierdut caracterul de a dejosii, iar când zierele înșiră catalogul păcatelor unei existențe decăzute, nici nu mai socotesc lucru vrednic de pomenit și păcatele necurăției, ori și dacă le amintesc, le spun ca ceva lucru secundar. Și cauza cea mai de frunte a acestei corupții morale atât de triste e fără îndoială teatrul modern, unde păcatele mârșave își pot face mendrele, liber, fără nici o controlă, în numele a tot puternicei arte! Cei mai mulți oameni sunt de credința, că păgânismul pentru totdeauna a apus pentru Europa; dar aceasta-i numai închipuire, căci cultura modernă înaintează cu pași largi spre păgânism. Cu tot dreptul putem numi și acum teatrul de astăzi de templul Venerei, unde se adoră senzualismul.

Trebuie se mai amintesc încă un fenomen foarte trist: lașitatea oamenilor cu simțăminte mai bune. E lucru de mult cunoscut, că păcatul e obraznic și se intrude cu multă nerușinare, totuși sunt de vină și oamenii cari prin pacința lor nu prea laudabilă au lăsat să degenereze teatrul până acolo, unde e astăzi. Îl critică fără milă și îl condamnă, dar de făcut nu fac nimic. Dacă s'ar înțelege numai 10—20 familii mai de cinste, că la un semn dat, văzând ce lucruri triviale se predau, să părăsească teatrul în mod ostentativ, aceasta procedură ar fi o lecție foarte bună atât pentru director cât

și pentru actori și autor, dar oamenii de omenie se fereșc de scandal și astfel apoi ticăloșia își permite orice, față de oamenii fricoși. Unde-i tinerimea ideală, care să astupe cu fluerături de dispreț trivialitățile nerușinate?

(Va urma.)

Raport

despre activitatea societății de lectură „Inocențiu M. Clain“ a teologilor din Blaj, pe anul societar 1912/13.

Suntem în pragul împlinirii și serbării unui jumătate de veac dela înființarea societății noastre, un răstimp însemnat, în care s'a studiat mult, s'a dezvoltat o muncă conștiințioasă, și s'au desfășurat gânduri rodnice și pline de binecuvântare.

La puncte de acestea așa de marcante, cari despart hotarul unei vremi petrecute, de-a alteia, ce va să vină, îți face atâta bine să răsfoești cronică trecutului, ca să cunoști direcția gândirii, puterile și hărnicia celor de mai înainte, să le asemeni cu celea de acum, căci numai așa-ți poți da seama, de-ai lucrat mult sau puțin, de-ai mers pe cale dreaptă ori greșită.

O faci cu drag această cercetare, fiind că pe ea se sprijinește, ea e temelul nădejdi din viitor, dar îți palpita inima de interes mai ales să cunoști sufletele hotărâte și pline de stăruință ale începătorilor, cari au arădat breazda largă în pământul înțelept.

Din această cercetare îți poți forma convingere, dacă munca depusă e în conformitate cu scopul, ce-l ai în vedere, și ea îți dă puteri nouă la purtarea mai cu zor a luptei începute.

E naturală și cu sorți de izbândă munca, ce are de bază un prisos de energie, ce nu-i străplântată de airea prin imitare, ci ținește din suflet în urma unei exigențe naturale, în vederea unei ținte determinate.

Cercetarea amănunțită a trecutului ne formează convingerea sigură, că e natural și la locul ei munca dezvoltată de societatea noastră, luând în socotință începutul modest și dezvoltarea măreață, ce va fi încoronată pe anul viitor cu serbarea iubileului alor cincizeci de ani de existență.

Numai un prisos de energie a putut purta steagul însușirii trecându-l dintr'un an rodnic într'altul și mai rodnic, îmbunătățindu-și societatea noastră din ce în ce mai mult produsele sale, și lărgindu-și hotarele de activitate.

Numai un suflet neastâmpărat, râvnitor după o țintă din viitor, fără de care nu se simțea bine, numai un atare suflet pricepător a putut să învingă atâtea greutăți și să stăruiască în lupta, cu un început atât de modest în toate privințele.

Această convingere implicită sau explicită — după cum muncitorul își lua osteneala să dea seama de sine și împrejurări — această convingere cred, că i-a îndemnat pe înaintași să ducă steagul atât de departe, convingerea, că munca noastră izvoarește în chip firesc din sufletul nostru și că e corăspunzătoare rostului, ce-l avem și mai ales, ce-l vom avea în societate, ca conducători ai poporului, aceasta ne-a dat puteri să lucrăm și în anul acesta așa, cât să putem

prezenta activitatea societății noastre în chipul următor:

Membri: a) ordinari au fost toți elevii seminarului în număr de 90.

b) Fundatorii: 1. Exc. Sa Dr. Victor Mihályi de Apșa, 2. I. M. Moldovan, prepozit Blaj, 3. Sim. Pop Mateiu, canonic Blaj 4. Dna Iulia Laurențiu preoteasă, Bercheș 5. Nicolau de Calmutszkiy 6. G. Petrovicu, căpitan România. 7. Dr. Elefterescu prof. București. 8. Ioachim Totoian, par. Chișfalău 9. Silvia Socol n. Handrea, Selcut. 10. Il. Sa Dr. V. Hossu, episcop Gherla. 11. Ioan Bozac, par. Sâmbotelec. 12. Iosif Lita, protopop Iclod. 13. Erezii Ciacianii. 14. „Patria“ Blaj. 15. „Economul“ Cluj. 16. „Arieșana“ Turda. 17. „Mureșana“ Reghin.

c) onorari: 1. Dr. Demetriu Radu, epis. Oradea mare, 2. Dr. Victor Szmigelszki canonic, Blaj. 3. Miron Dascălul preot, Cetatea Cetatea de Baltă, 4. Dr. V. Lucaciu, preot Șișești, 5. Dr. E. Dăianu, protopop Cluj, 6. Dr. V. Suci, canonic Blaj.

d) extraordinari: 1. Sever I. Frățilă, preot Ciufud, 2. Aurel Sabo stud. cl. VII Blaj, 3. Aurel Crăciun stud. cl. VI Blaj.

Comitetul ales în ședința constituantă din 29 April și completat în șed. din 15 Oct. 1912, căruia i-s'a încredințat conducerea societății a fost următorul: președinte Ion Crișan a. IV, vicepreședinte Ion Bozdog a. III, secretar Emil Tatar a. IV, cassar G. Târnăvean a. III. controlor Oct. Modorcea a. II, arhivar Tit H. Grama a. III, bibliotec. Al. Precup a. II, vicebibl. R. Crăciun a. I. notar P. Feneșan a. I, conducător de cor E. Ștefănuțiu a. II, conducător de orchestră L. Stupinea a. III, economi G. Patachi-Văleanu a. III, A. Ignat a. II, I. Covrig a. I. membri în comisia literară P. Boeriu, L. Opriș a. IV, V. Crișan, Rom. Moldovan a. III, I. Modrigan, I. Pop a. II, T. Popa, Al. Rusu a. I.

Iar pentru ca mersul bun al societății să nu sufere nici în decursul vacanții de vară, conform regulamentului la sfârșitul acestui an școl. s'a ales noul comitet constător din următorii membri: președinte Ion Bozdog a. III, vicepreșed. Ion Modrigan a. II, secret. V. Cerghizan a. III, cassar Oct. Modorcea a. II, controlor G. Pădurean a. I, arhivar A. Ignat a. II, bibliotecar Al. Precup a. I. rămânând ca notarul, vicebibliot. economii și membrii în comisia literară să se aleagă la toamnă.

(Va urma.)

Se află de vânzare

Portretul Esclenției Sale **Dr. V. Mihályi** arhiep. și metropolit de Alba-Iulia și Făgăraș, — în mărime 32/48 cm. costă fco. — 1.10 cor.

Esecuție foarte frumoasă.

Se află de vânzare la *Librăria Seminarială*.

Proprietar, editor: **Vasile Moldovan**.

Redactor responsabil: **Augustin Gruția**.

Onorate domnule!

Cunoscând multele lipsuri ale publicului românesc din provincie, am deschis în Budapesta un

Birou de informații și agentură românească.

Dau orice informații în orice cauză ce se ține de Budapesta. Esoperez rezolvarea grabnică a diferitelor rugări făcute către oricare ministru, Curie ori alt oficiu. În cauze de licențe, de căsătorie și alte drepturi esoperez rezolvare în cel mai scurt timp posibil.

Prin mine se pot comanda pe credit în rate de 5—6 ani cu prețuri efitine oricare sistem de motoare de benzină, ori de oloiu brut ori de gaz. Tot felul de mașini de trăierat, tot felul de mori cu petri fine și motoare trainice, tot felul de automobile, pompe și ferestreie și alte rezizite economice. Toate aceste vor fi garantate pe mai multă vreme și vor fi cumpărate dela cele mai vestite fabrici, — deci din mână primă, — și nu dela agenturi jidovești. Zilnic primesc plângeri dela țărani români, cari cumpărând mașini dela agenți, au fost înșelați, căci neștiind țărani români ungurește, au iscălit contracte a căror conținut nu l-au cunoscut. Planul meu este ca

să-i scutesc pe ai noștri de șarlataniile jidovilor și să-i scap de procese. — Îl stătuiesc deci pe fieștecare român doritor să-și cumpere ceva să-mi scrie ca să merg eu la dânsul ori să vină dânsul la mine să ne înțelegem, — iară de agenți jidovi să se teamă ca de foc și să-i scoată afară din casele sale.

Esoperez dela băncile mari din Budapesta împrumuturi pe amortizare de 20—50 ani cu procente mici și mijlocesc vânzări și cumpărări de moșii și păduri mari.

Cumpăr grâu, encuruz, ovăs, boi, oi și porci. Tot felul de poame și legume, — cu un cuvânt tot ce are Românul de vânzare.

Caut agenți români pentru părțile locuite de români.

Pentru serviciul meu îmi plățiți o taxă după invoială. Cu stimă:

L. Olariu

Budapest.

II. Margit Körut 11 1/2 2.

In Buda lângă podul Marghithid

(34) 10—25

Se află de vânzare la *Librăria Seminarială din Blaj*

Icoana dlui I. HRISTOS
și a Preacuratei MARIA

Amândouă fac 4·30 cor. fco. Mărimea icoanelor 4⁵/₇₀ cm.

Dr. IZIDOR MARCU:
Teologia pastorală volum I.
Didactică pastorală f. 8° 408
pag. 4 cor. Vol. II. Liturgica
f. 8° 586 pag. 5·40 cor. Sunt
indispensabilele fiecărui preot.

Se pot primi dela *Librăria Seminarului teol. gr. cat. din Blaj* cu prețul 9·50 cor.

MILIOANE folosesc în contra

TUSEI,

răgușelei, catarului, flegmei, tusei cronice și mătărești

Caramellele pectorale

alui Kaiser cu „trei brazi“

6050 atestate dela medici și privați garantează pentru succesul sigur.

Bonhoane excepțional bune și gustoase.

Pachete cu 20 fl. și cu 40 fleri; cutie cu 60 fleri se află la: *Carol Schiesl* farmacist Blaj. (34) 17—22

Institut de asigurare ardelean

„Transsylvania“

SIBIU

Strada Cisnădiei 1—5.

Edificiile proprii.

recomandă

Asigurări împotriva focului

pentru edificii, recolte, mărfuri, mașini, mobile etc. în condiții avantajoase și cu premii ieftine.

Asigurări pe viață

(pentru preoți și învățători confesionali români gr.-cat. avantajii deosebite) pe cazul morții cu termen fix, cu platire simplă sau dublă a capitalului, asigurări de penziune și de participare la câștig, asig. de zestre și asig. populare pe spese de înmormântare. Mai departe contra accidentelor, infracției (furt prin spargere) asig. p. pagube la apaducte.

Sumele plătite pentru pagube de foc până la finea anului 1912	K.	5,456,645·67
Capitale asigurate pe viață achitate	„	5,458,689·48
Starca asigraților cu sfârșitul anului 1912	foc „	183,667,241·—
	viață „	11,740,710·—
Fonduri de întemeiere și de rezervă	cor.	2,603,400·—

Prospecte și informații se dau gratuit în birourile Direcțiunii și la toți agenții.

Persoane versate în achiziții cu cercuri bune de cunoștință se primesc în condiții favorabile în serviciul institutului.

(18) 48—?

La expozițiunea milenară d'n Budapesta dela 1896 premiat cu medalia cea mare.

Turnătorie de clopot și fabrica de scaune de fier pentru clopote a lui

Antoniou Novotny

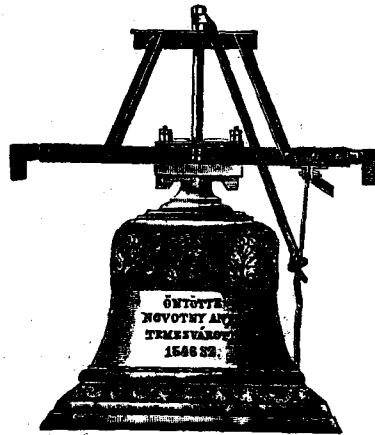
în Timișoara-Fabric

43) 3—52

elopotele găurite

de mine inventate și mai de multe ori premiate, cari sunt provăzute în partea superioară — ca violina — cu găuri după figura S și pentru aceea au ton mai intensiv, mai limpede, mai plăcut și cu vibrarea mai voluminoasă, decât cele de sistem vechiu, așa că un clopot patent de 327 kg. este egal în fonul unui clopot de 461 kg. făcut după sistemul vechiu. Mai departe se recomandă spre facerea scaunelor de fier bătut, de sine stătătoare, — spre preadjustarea clopotelor vechi cu ajustarea de fier bătut — ca și spre turnarea de tone de metal.

Prețuraculori ilustrate se trimit la cerere gratuit și franco.